

ОТОВНОСТТА НА ДЕТЕТО ЗА ОБУЧЕНИЕ В

УЧИЛИЩЕ

Основната причина за неуспеваемостта на болшинството учащи, се изразява в тяхната "незрялост", недостатъчната готовност за сложните процеси на обучението. Съществено важно е своевременно да се открият, установят тези незрели деца и възможно по - пълно да се преодолее това още в предучилищна възраст, за да се предотвратят, да се вземат превантивни мерки срещу възникването на много проблеми.

Счита се, че до 6 - 7 годишна възраст, въпросът за готовността на децата за училище се решава от само себе си и родителите често биват разочаровани, когато разберат, че детето им не е подготвено за училище.

Както пътят на развитие на всяко дете е много индивидуален, така в училищна възраст децата постъпват с различен капацитет от опит - знания, умения, навици и привички. За да се разбере каква трябва да бъде психологическата готовност на детето за училище е необходимо да се знае, какво по своему представлява съвременното училище.

Съвременното училище е продукт на дълго историческо развитие, в резултат, на което са се затвърдили следните характеристики.

- 1. Общодостъпност и задължителност.** В България по закон всички деца имат право на образование. Обучението е задължително и е ориентирано към "средният" ученик, нито интензивно, нито забавящо, нито към отличниците или към момичетата. Всички се причислени към групата на учениците, което по - скоро води до някои неудобства на масовото училище.
- 2. Колективен характер на обучението.** През 18 век знаменитият педагог Ян Амос Коменски разработва класно- урочната система на обучение. Тя не поощрява индивидуалната работа и следователно, по - голямо значение има общият емоционален климат, приятелските връзки и взаимоотношения.
- 3. Обективност при оценяването.** Отношението между учителя и учениците се основава на система от оценки. Нерядко детето смесва отношението към него от страна на учителя и оценката, оценката и реалните успехи.

4. Вербално обучение. Преподаване посредством словото, както при преподаването на материала, така и при проверка на знанията. Това означава, че предпоставка за успешното обучение е необходимостта от богат речников запас, умение за свободно преразказване и изразяване на мислите си. За родителите е достатъчно да бъдат готови за новите потребности и към това, че в даден момент от време детето им срещайки се с образа на началното училище, което преразглежда всички негови жизнени постижения много тясно, строго, а именно: може ли да то да учи в тези условия, на съвременната система на образование или не. Много могат да направят за детето си в това отношение родителите - първите и най-важните му възпитатели.

ПСИХОЛОГИЧЕСКАТА ГОТОВНОСТ НА ДЕТЕТО ЗА ОБУЧЕНИЕ В УЧИЛИЩЕ

Психологическата готовност към училищно обучение предполага многокомпонентно образование.

Преди всичко у детето трябва да има желание за отиване в училище, тоест мотивация за учене.

Трябва да се формира социална позиция ученик, то трябва да може да си взаимодейства с връстниците си, да изпълнява изискванията на учителя/те и да контролира поведението си.

Основно в предучилищното детство се счита умението на детето да играе в роли, сюжетни и които са най-важни за училище, игрите с правила.

То моделира в игрите своето отношение към обкръжаващия свят, проигравайки в различни ситуации - в едни е лидер, в други подчинен, в трети осъществява съвместна колективна дейност с другите деца и възрастни. Общо развиващият период в индивидуалното развитие на детето се постига с разнообразни социални взаимоотношения, връзки. Затова е много важно в предучилищния период на детето, то да се научи да играе, да може да играе. В противен случай натоварването в началното училище може да се окаже прекомерно и да доведе до появата на невротични симптоми: капризност, лесна раздразнителност, плачливост, страх от съучениците и от учителя, и даже отказ да ходи на училище. Важно е детето да бъде здраво, издръжливо, иначе ще му е трудно да издържи натоварването не само на урока, а и през целия учебен ден.

Най-важното е то да има добро умствено развитие, което се явява основа за успешното овладяване на учебните знания, умения и навици, а също така за поддържане на оптималния темп на интелектуалната дейност, да за може детето да работи заедно с класа.

Детето от предучилищна възраст има огромни възможности за развитие и способности да възприема. У него е заложен инстинкта за познания и изследване на света, да открие, да разгадае, да опознае. Не трябва да се жалят сили и време, те многократно ще се отплатят. Детето ще пристъпи прага на училището с увереност, ученето за него ще бъде не тежко и непосилно психическо бреме, а радост и удовлетворение от постигнатите лични резултати.

За да бъдат усилията ефективни, не трябва да забравяме:

1. Да не се допуска детето да скучае по време на занимание. Ако детето му е весело, интересно когато учи, то ще научи материала по-добре. Интересът - най-добрата мотивация, той прави децата истински творчески личности и им дава възможност да изпитват удовлетвореност от интелектуалните занимания.

2. Повторение на упражненията. Развитието на умствените способности на детето се определят във времето и с практиката. Ако някое упражнение не се получава, направете повторение, върнете се към него по-късно или предложете на децата по-лек вариант.

3. Да не се проявява излишна тревога по повод недостатъчните успехи и недостатъчното предвижване напред или даже на някакъв регрес.

4. Трябва да се проявява търпение, да не се бърза, да не се дават на детето задания превишаващи неговите интелектуални възможности.

5. В заниманията с децата трябва да има мярка. Не трябва да се заставя детето да прави упражнения, ако то се върти, уморено е, разстроено; заемете се с нещо друго. Трябва да се определи предела на възприемчивост и да се увеличава продължителността на заниманието всеки път на немного дълго време.

6. Децата от предучилищна възраст трудно възприемат строго регламентирани, повтарящите се, монотонни ситуации. Затова при провеждането им е най-добре да преминават под игрова форма.

7.У децата трябва да се развиват навиците за общуване, дух на сътрудничество, взаимопомощ и колективизъм; детето да може да дружи с другите деца, да споделя успехи и неуспехи: всичко това ще му помогне в сложната социална атмосфера на общо развиващите училища.

8.Задължително да се избягват неодобрителните оценки, трябва да се използват одобрителни, окуражителни думи. По-често да се хвали детето за неговото търпение, настойчивост, упоритост и др. Никога да не се подчертават слабостите му и да бъде то сравнявано с другите деца. Трябва да се формира увереност в собствените му сили.

Готовността за училище - това не са уменията детето да може да чете и пише. Дали детето е готово за училище?

Убедете се притежава ли вашият бъдещ първокласник следните характеристики:

Социално развитие: детето е общително, неагресивно, лесно се адаптира към нова обстановка (на гости, при пътуване);

Умения за организация: изпълнява задача по образец, довежда работата до края, забелязва допуснатите неточности и грешки; Умее ли детето да действа по правила и да контролира своите действия?

Общо развитие: има елементарен запас знания за окръжаващия свят, за себе си, открива сходство и различия в предметите, умее да прави изводи;

Развитие на вниманието и паметта: може да концентрира вниманието си 10-15 минути, да запомни 10 различни думи или четиристишия след три-четири повтаряния;

Ниво на развитие на речта. Това е един от най-важните критерии за готовност за училище.

Речево развитие: произнася ясно всички звукове, построява правилно изреченията си, може да състави разказ по картинки; Ниво на развитие на фонематичния слух.

Достатъчно ли е развита фината моторика и зрително - моторната координация? Без тях детето ще се затруднява да пише.Обърнете внимание как то държи молива или флумастера. Оцветяването е важен момент от предварителната подготовка на детето за училище. Следете при оцветяването да не се излиза от контура на картинката и да не остават бели полета във вътрешността на изображението Не пропускайте да забележите как детето държи ножичка и колко успешно умее да изрязва с нея.

Умее ли детето да изпълнява логически операции - установяване на причинно-следствени връзки, отделяне на важното от второстепенното?

Двигателна култура: умее да бяга, да скача, да прави завъртания, манипулира с малки предмети, може да чертае вертикални и хоризонтални линии, кръг, квадрат;

Зрително-пространствено възприятие: способно е да прерисува фигури, букви, цифри, да различава тяхното положение в пространството (горе-долу, ляво-дясно);

Личностно развитие: детето има желание да се учи, стреми се да направи нещо добро - похвално, активно се интересува от новото, разбира кое е добро и кое е лошо;

Здравословен статус: боледува от простудни заболявания не повече от 3-4 пъти в годината, няма хронични заболявания и психични отклонения.

ПОЗНАВАТЕЛНИ ПРОЦЕСИ

Внимание

Под внимание се разбира насоченост на психическата дейност, възможността за съсредоточаване върху обекти, имащи определена значимост за лицето. Вниманието може да бъде, както върху обекти от външният свят, така и към собствените мисли и преживявания.

Вниманието е основа на всяка интелектуална дейност. Нито един психологически процес, бил той възприятие, мислене, памет или въображение, не може да протече без вниманието.

Във възрастта от 5 - 7 години следва да се развива у децата способността колкото се може повече, по-дълго да се задържи вниманието над един и същ обект (или задача), а също така бързо да се превключва от един обект на друг. Освен това, за да стане детето по-внимателно е необходимо да го научим да подчинява своето внимание на поставената цел или потребността от дейност и да забелязва в предметите и явленията малко забележимите, но съществени свойства.

СЕНЗОРНИ СПОСОБНОСТИ

Възприятие

Възприятието е познавателен психологически процес, чрез който става цялостно отражение на характеристиките на предметите, обектите и явленията при тяхното непосредствено въздействие върху рецепторите.

Сензорното развитие на детето, това са развитие на неговите възприятия и формиране представи за външните свойства на предметите: форма, цвят, големина, положение в пространството, а също така мирис, вкус и т.н. С развитие на сензориката (от лат. Sensus-усещане) детето има възможност да овладее естетическите ценности в природата и в обществото. С възприемането на предметите и явленията от обкръжаващият свят започва познанието, затова сензорните способности представляват основите, фундамента на умственото развитие на детето.

Мислене

Мисленето е резултат от аналитико - синтетичната дейност на мозъчните клетки в главния мозък с участието на двете сигнални системи, при водещата роля на 2-ра сигнална система. Мисленето е процес за познанията на човешката дейност с помощта на мисловните операции - анализ, синтез, сравнение, конкретизация, абстрахиране и др. Форми на мислене - понятие, съждение, умозаключение.

Достигането на висшия стадий на логическото мислене е дълъг и сложен процес. За да бъде пълноценно развитието му трябва не само висока активност на умствената дейност, но и обобщение на знанията за общите и съществените признаци на предметите и явленията от действителността, които са "закрепени" с думи. Така например, 5-7 годишното дете е в състояние да овладее на елементарно ниво такива логически операции като сравнение, обобщение, класификация, систематизация и да съотнася. Разбира се, за да се стигне до там, в началото всичко започва с нагледно - действителното представяне на задачите. .

Памет

Паметта (mneme-гр. памет) е познавателен психологически процес на закрепване (запомняне), съхраняване и последващо възпроизвеждане на миналият опит или психологични образи от страна на индивида. С нейна помощ детето усвоява знания за обкръжаващия го свят, овладява норми на поведение, усвоява различни умения и навици. И прави това предимно непроизволно. То не си поставя цел да запомни нещо конкретно, постъпващата информация се

запомня, сякаш от само себе си. Наистина не всяка информация, лесно се запомня тази с изразена яркост, необичайност, това, което прави най- силно впечатление, което е най-интересно.

При 5-7 годишните деца може и е нужно да се развият всички видове памет - образната, словесно-логическата, кратковременна, дълговременна, оперативна и други. Основният акцент трябва да се постави на развитието на произволността на запомняне и възпроизвеждане, както и произволните форми на психиката въобще.

Тренирането на запаметяване и възпроизвеждане е от особена важност за подготовката за училище, където изпитването става на база усвоен и възпроизведен, писмено или устно урок. стихотворение, задача, дейност и други.

Въображение

Какво е това въображение, навярно всеки би казал. Ние много често си казваме: 'Представи си следната ситуация...', 'Представи си, че...', 'Въобрази си, че...'. Ето, за да си "представим", "въобразим" и други подобни на нас ни е необходимо въображение. Въображението спада към по-сложните познавателни процеси и е свързан с мисленето, той се проявява в способността за психично отражение на неизвестното, на бъдещото, чрез създаване на нови образи, основани на притежаващият личностен опит. Трябва да се отбележи, че за разлика от възрастният, детето няма богато въображение, точно поради липса на личен опит.

Особеностите на въображението се състоят в това, че то позволява да се вземат решения и да се намери изход от проблемната ситуация даже при отсъствие на знания, които в такива случаи са необходими за мисленето. Фантазията (синоним на понятието "въображение") позволява да се "прескочат" етапите на мисленето и да си представим крайният резултат.

Кратка диагностика на уменията, знанията и готовността за училище:

Готовността или неготовността на детето за началото на училищното му обучение се определя от нивото на речевото му развитие. Това е свързано с факта, че именно с помощта на речта, устна и писмена, му предстои да усвоява цялата система от знания. Ако устната реч, то вече е овладяло до училище, то писмената тепърва му престои. И колкото по-добре е развита устната реч до постъпването в училище, толкова по-леко ще му бъде с овладяването на четенето, писането и разказвателните предмети.

Езикови знания и умения

Диагностични методи и средства	Критерии и показатели	Да	Не
1. Преразказване на кратка приказка	1.Правилен изказ в речева ситуация;		
	2.Участие в диалог;		
	3.Следва сюжетното развитие и последователността в приказката;		
	4.Различава главните герои;		

	5.Асоциативно допълва изречение към сюжетна картина;		
	б.Довършва приказката.		
2. Описание на любима игра или играчка	1.Образува прости и сложни изречения;		
	2.Умее да прилага основни граматични правила / за род и число, съгласуване на съществително с прилагателно име и др./		
3.Разказване във връзка с преживяно, случило се.	1.Осмисляне и точно използване на думите в изречението.		
	2.Използва описание на обстоятелства за време, начин и място.		
Общ брой точки:			

Един от най-трудните, сложни предмети в училище е математиката. Както показват психолога-педагогическите изследвания, 6-7 годишните деца в недостатъчна степен са готови за усвояване курса по математика в съответствие с училищните общообразователни програми. Във връзка с това, една от задачите и на родителите и на педагозите е да дадат на детето елементарни математически знания и да го подготвят за изучаването на предмета математика в училище.

Математически знания и умения

Диагностични методи и средства	Критерии и показатели	Да	Не
Дидактични игри и упражнения	1.Разпознаване и описание на обект по различни признаци: цвят, форма, размер.		
	2,Сравнява два обекта :-еднакви различни-по-голям -по-малък		
	3.Назовава геометрични фигури кръг , квадрат , триъгълник, правоъгълник;		
	4. Броене от 1 до 10 във възходящ и низходящ ред;		

5.Използване на числителни редни;		
б.Познава математически символи и знаци-цифрите на числата от 1 до 10, + , - , = ;		
7. Назовава последователността на дните от седмицата;		
8.Назовава месеците в годината;		
9. Има знания за пространствено разположение на собственото си тяло и на обектите в пространството.		